

«Αξιοποίηση πολιτιστικών πόρων και πολιτιστική πολιτική»

Εισήγηση στο Δίκτυο Πολιτιστικών Οργανισμών Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Μαγνησίας (5/7/2001)

Χρήστος Κεχαγιάς

Ως εκπρόσωπος του Δήμου Πορταριάς διερμηνεύω τα αισθήματα σεβασμού και αληθινής διάθεσης υπηρεσίας των ανθρώπων του Δήμου, χωρίς διακρίσεις, στο μεγάλο κεφάλαιο που λέγεται **πολιτισμός**. Οι δημότες και η δημοτική αρχή έχουν αποφασίσει να προχωρήσουν έτσι ή αλλιώς στο σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων που θα στοχεύουν στην αξιοποίηση της πλούσιας πολιτιστικής μας παράδοσης, συμμετέχοντας σε συνεργασίες ή δίκτυα που θα εργάζονται ακούραστα για την ντόπια πολιτιστική δυναμική. Άλλωστε, αυτή τους τη βούληση είναι σε θέση να την διαπιστώσει κάθε πολίτης της Μαγνησίας, τις τελευταίες δεκαετίες. Ο Δήμος Πορταριάς, με τους συλλόγους, τον νεοσύστατο Αθλητικό-Πολιτιστικό Οργανισμό και τους υπόλοιπους πολιτιστικούς φορείς, επιθυμεί να συμμετέχει σε ένα δίκτυο πολιτιστικών φορέων οι οποίοι ενωμένοι και στοχεύοντας σε κοινούς στόχους θα αντιμετωπίσουν σαν μια αληθινή ομάδα τις προκλήσεις που φέρει μαζί της η χαραυγή του 21^{ου} αιώνα, σε όλους τους τομείς γενικά, αλλά κυρίως εκείνους που αφορούν την ευρύτερη ανάπτυξη, την εκπαίδευση, τον αθλητισμό και τον πολιτισμό.

Με μεγάλη χαρά και διάθεση ανταποκριθήκαμε αμέσως στο κάλεσμα της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης για τη σύσταση ενός δικτύου Αθλητικών Οργανισμών της Μαγνησίας. Εδώ στο ίδιο τραπέζι, περίπου ένα χρόνο πριν. Η διάθεσή μας αυτή, όμως φοβούμαστε ότι έμεινε μόνο σε αυτό εδώ το τραπέζι, σε αυτή την αίθουσα. Διότι το δίκτυο των αθλητικών οργανισμών, μπορεί να είναι πλέον πραγματικότητα, αλλά δεν λειτουργεί σύμφωνα με τις προσδοκίες όλων, λειτουργεί από ότι φαίνεται επ' ωφελεία μιας μόνον μερίδας αθλητικών οργανισμών και κυρίως του ίδιου του αθλητικού οργανισμού της Νομαρχιακής μας Αυτοδιοίκησης. Ανεπαρκής σχεδιασμός, ελάχιστοι έως ανύπαρκτοι πόροι για την εκπόνηση μελετών και την υλοποίηση σημαντικών προγραμμάτων στοιχειοθετούν την παραπάνω θέση. Περιμέναμε από μία τέτοια κίνηση να έχει και το ανάλογο βάθος και την αντίστοιχη βούληση να σηκώσει στις πλάτες της μία νέα πορεία για τον τοπικό αθλητισμό και πολιτισμό. Αλλά εκ των ων ουκ άνευ. Απ' ότι φαίνεται δεν υπάρχουν οι κατάλληλες υποδομές και χρειάζεται πολύς αγώνας, πολύς μόχθος για να γίνουν πραγματικότητα τα όνειρα και οι προσδοκίες μας για τη Μαγνησία. Από την άλλη πλευρά, χάσαμε και χάνουμε πολύ καιρό περιμένοντας πότε το Κράτος των Αθηνών, δια του Υπουργείου Πολιτισμού και της Γενικής γραμματείας Αθλητισμού θα ρίξει ένα «ξεροκόμματο» και εννοώ κυρίως εγκεκριμένα κονδύλια για ουσιαστική αθλητική Πολιτιστική και Αθλητική ανάπτυξη στη Μαγνησία. Και δεν μας αρκούν μόνον οι νέες αθλητικές ή άλλες εγκαταστάσεις, η ανάπλαση χώρων και η φιλοξενία προκριματικών αγώνων αθλημάτων ενόψει του 2004. Δεν βρίσκεται εκεί η ουσία.

Ο Δήμος Πορταριάς, επιλέγει ως πόρο προς αξιοποίηση τον Πολιτισμό του Πηλίου, καθώς και των άλλων περιοχών της Μαγνησίας, ένα μεγάλο μέρος του οποίου αναφέρεται στο λαϊκό πολιτισμό του παρελθόντος, ενώ ένα άλλο αφορά το παρόν. Όμως, η πραγματοποίηση αυτής της αξιοποίησης είναι προσπάθεια επίπονη και δυσχερής, από την αρχή βεβαρημένη με προβληματισμούς που αφορούν το **'είδος της αξιοποίησης'**, το **δεοντολογικό της πλαίσιο** (όχι μόνο το θεσμικό), καθώς και την ένταξη του συγκεκριμένου έργου στα τοπικά αναπτυξιακά πολιτιστικά προγράμματα. Προκειμένου να επιτευχθούν τα παραπάνω, είναι ανάγκη όλοι οι σύλλογοι, που έχουν αξιοσημείωτη παρουσία στο χώρο του πολιτισμού, να καθίσουν ισότιμα στο τραπέζι του διαλόγου και να επαναχαράξουν την πολιτιστική πολιτική, μέσω ενός φορέα ο οποίος θα είναι κατεξοχήν υπεύθυνος για τη διαχείριση των 'τοπικών υποθέσεων', θα δρα ως ανεξάρτητη αρχή αποσκοπώντας μόνο στο να υπηρετεί όχι τόσο τη Νομαρχία, ούτε τους δήμους, αλλά τον ίδιο τον πολιτισμό.

Είναι γνωστό ότι, πολλές φορές, οι αξιοποιήσεις που αφορούν την πολιτιστική κληρονομιά κατέληξαν σε αποτελέσματα αντίθετα από τα επιδιωκόμενα, με κύριο γνώρισμα τους την αλλοίωση ή ακόμη και την καταστροφή των πολιτιστικών πόρων. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που, σε εθνικό κυρίως επίπεδο, για την ανάκληση των εικόνων του παρελθόντος υιοθετήθηκε η μέθοδος του 'στησίματος' μιας σαπουνόπερας ή μιας πρόχειρης τηλεοπτικής ή άλλης παραγωγής. Σε άλλες περιπτώσεις επιλέχθηκε μια μέθοδος τόσο γνωστή που έχει αναδειχθεί σε 'σχολή': η σκηνοθετημένη αυθεντικότητα, με αξιολογικά κριτήρια τον **εντυπωσιασμό** και το **εύπεπτο θέαμα**.

Ωστόσο, στο συγκεκριμένο έργο αξιοποίησης του πολιτισμού της Μαγνησίας θα πρέπει να γίνουν επιλογές και συνδυασμοί μεταξύ εναλλακτικών προτάσεων. Συνταγές, όμως, δεν υπάρχουν. Μόνον ορισμένες οριοθετήσεις από σεβασμό απέναντι στους πολιτιστικούς πόρους, καθώς και η σκιαγράφηση ενός πλαισίου

δεοντολογίας, εντός του οποίου θα κινηθεί η αναπτυξιακή διαδικασία και αυτό προαπαιτεί γνώση και μελέτη πολλών παραγόντων, που ούτε αυτοί είναι εκ των προτέρων δεδομένοι αλλά θα πρέπει κάθε φορά να ανιχνεύονται προσεκτικά. Για παράδειγμα, το συγκεκριμένο σχέδιο τοπικής ανάπτυξης θα ήταν παράδοξο να μη συνδέεται με το χαρακτήρα της Μαγνησίας ή/και της Θεσσαλίας ή να αγνοεί το ευρύτερο κοινωνικό-φυσικό-πολιτιστικό περιβάλλον. Ακόμη ένα σημείο προβληματισμού αποτελεί η μέθοδος διασύνδεσης των πολιτιστικών δρωμένων, ως στοιχείων (πόρων) της πολιτιστικής κληρονομιάς, και ειδικότερα της λαϊκής παράδοσης, με τους τοπικούς πολιτιστικούς φορείς για την αναζωογόνηση της τοπικής οικονομίας και, κατά συνέπεια, της πόλης και των γύρω περιοχών.

Από την άλλη μεριά, η γνωριμία με την πολιτιστική κληρονομιά και η συνειδητοποίηση των ποικίλων ωφελειών (κοινωνικών, οικονομικών, πολιτικών κ.ά.) που μπορεί να αποκομίσει η περιοχή από την αξιοποίηση της, ισχυροποιούν την άποψη ότι **ο μεγαλύτερος πλούτος της Ελλάδας είναι ο πολιτισμός της**. Ένας πολιτισμός που δεν θα πρέπει να μένει αναξιοποίητος, αλλά που η αξιοποίηση του εγκυμονεί κινδύνους ακόμη και για την ίδια του την ύπαρξη, εάν δεν ληφθούν υπόψη ορισμένες αρχές και δεν ακολουθηθούν τα απαραίτητα βήματα κατά τη διαδικασία σχεδιασμού και προγραμματισμού. Σε διαφορετική περίπτωση, ίσως θα ήταν προτιμότερη η απουσία επεμβάσεων και ο περιορισμός των ενεργειών στη φύλαξη -που, και αυτή, τις περισσότερες φορές είναι αναποτελεσματική.

Οι δράσεις που αφορούν την αξιοποίηση των πολιτιστικών δρωμένων, θα μπορούσαν ουσιαστικά να ταξινομηθούν σε δύο επίπεδα:

- επίπεδο θεωρητικής προσέγγισης και εμπειρικής διερεύνησης

-επίπεδο εφαρμογής

Τα επίπεδα αυτά σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει να λειτουργήσουν ξέχωρα! αλλά, αντίθετα, εξαρχής θα είναι χρήσιμη η μελέτη για την ανάδειξη τρόπων συνεχούς επικοινωνίας και δημιουργικής συνεργασίας που θα εκφράζεται με την ανταλλαγή προβληματισμών και απόψεων. Ωστόσο, την αποτελεσματικότητά τους θα διασφαλίσει μόνον η πρόβλεψη μιας σχετικής αυτονομίας κινήσεων για τα επίπεδα εργασίας που θα προκύψουν, και ενός σαφούς προσδιορισμούς αρμοδιοτήτων

Κύριοι, με τη σημερινή μας συνάντηση έγινε πιστεύω αντιληπτό ότι είναι πολύ περισσότερα εκείνα που μας ενώνουν από όσα νομίζουμε και πως η αποστολή όλων μας είναι να μετουσιώσουμε σε λόγο ελληνικό τα νοήματα που πηγάζουν όχι από τθις ρευστες´ κοινωνικές διαρθρώσεις και τις υλικές επιδιώξεις των ανθρώπινων και κυρίως πολιτικών ομάδων, που διαρκώς αλλάζουν, αλλά από τις ρίζες της ζωής, από τα αναλλοίωτα βάθη όπου υπάρχει καθαρά ο άνθρωπος, με τα αιώνια υπεριστορικά στοιχεία του, αυτά που, όχι από τον αυτοκινητόδρομο της κοινής λογικής, αλλά από τα μονοπάτια του «καλού» φθάνουν στη συνειδησή μας. Είναι σίγουρο ότι αν ζούσε η Μελίνα δεν θα ήταν κάπου αλλού, αλλά εδώ μαζί μας και θα φώναζε περισσότερο από μας. Το μονοπάτι το ελληνικό, του ελληνικού πνεύματος, του πολιτισμού, που το περνάει ο καθένας μας με το δικό του προσωπικό ρυθμό, είναι το έργο που μας ενώνει. Ο καθένας μας σε αυτή την ιερή αποστολή πρέπει να προσφέρει το περίσσειμα της ψυχής του, μαζί με τους άλλους, άδοξα, γιατί; Μα για να κάνουμε καθαρότερη την ομορφιά του κάθε νέου Έλληνα, του κάθε ανθρώπου.

Είμαστε απλοί στρατιώτες σε έναν αγώνα ευγενή για τη θεμελίωση όχι κάποιου ξένου ή ασήμαντου πολιτισμού, αλλά του ελληνικού, ενός πολιτισμού που διατύπωσε και αξιοποίησε τις πρωταρχικές ιδέες σε αυτόν εδώ τον τόπο και ζητούμε την ανύψωσή του στη θέση που του αξίζει. Όχι μόνο διεθνώς. Αλλά κυρίως μέσα στις καρδιές μας.

Εάν το Δίκτυο πραγματοποιηθεί:

1. Τα συμβαλλόμενα μέρη θα πρέπει να συμφωνήσουν στη μεταξύ τους άμεση και συνεχή συνεργασία για την από κοινού επιδίωξη των στόχων του δικτύου και στη δραστηριοποίηση τους, προβαίνοντας σε κάθε ενέργεια, που συμβάλλει στην όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερη επίτευξη αυτών.
2. Η συμμετοχή των Δήμων και Κοινοτήτων στο δίκτυο δεν πρέπει να περιορίζει την αυτονομία τους και την δυνατότητα να αναπτύσσουν παράλληλα άλλες σχετικές δραστηριότητες είτε μόνοι τους είτε με άλλους φορείς. Οι δραστηριότητες αυτές όμως δεν θα πρέπει να έρχονται σε αντίθεση με τους σκοπούς και τις ενέργειες του δικτύου.

Εκπροσώπηση

1. Κάθε συμβαλλόμενος ΟΤΑ ορίζει δύο εκπροσώπους στο δίκτυο. Οι εκπρόσωποι αυτοί θα ορίζονται με απόφαση του Δημοτικού / Κοινοτικού Συμβουλίου.
2. Το σύνολο των εκπροσώπων των ΟΤΑ, αποτελεί τη γενική συνέλευση (Γ.Σ.) του δικτύου, η οποία συνέρχεται τακτικά κάθε χρόνο και έκτακτα όταν το ζητήσει το 1/3 των ΟΤΑ – μελών.

Ελεγκτική Επιτροπή.

1. Σύσταση Ελεγκτικής Επιτροπής αποτελούμενης από εκπροσώπους ΟΤΑ, που δεν συμμετέχουν ως μέλη ΓΣ του δικτύου.

Οι στόχοι του Δικτύου είναι:

1. Δημιουργία βιώσιμων πολιτιστικών θεσμών κύρους σε όλους τους τομείς της σύγχρονης καλλιτεχνικής δημιουργίας.
2. Ενίσχυση και προστασία των ήδη υπάρχοντων πολιτιστικών θεσμών και εκδηλώσεων
3. Αξιοποίηση και καλλιέργεια της ιδιαίτερης πολιτιστικής ταυτότητας της κάθε περιοχής, συμβάλλοντας έτσι και στην αποκέντρωση.
4. Ενεργοποίηση, εκπαίδευση και επιμόρφωση του ανθρώπινου δυναμικού τόσο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης όσο και των πολιτιστικών φορέων της περιφέρειας δημιουργώντας έτσι τον πυρήνα των μελλοντικών πολιτιστικών εμψυχωτών και διαχειριστών.
5. Προώθηση συνεργασιών, συμπαραγωγών, καλλιτεχνικών ανταλλαγών των πόλεων του Δικτύου σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.
6. Ενίσχυση της ήδη υπάρχουσας κτιριακής υποδομής σε πόλεις που έχουν πολιτιστική δράση ώστε να λειτουργήσουν και ως πόλοι διάχυσης της πολιτιστικής και καλλιτεχνικής δημιουργίας τους στην ευρύτερη περιοχή τους.
7. Ανάπτυξη μιας άλλης ποιότητας τουρισμού, του πολιτιστικού τουρισμού.
8. Λειτουργία του Δικτύου δεδομένων του ΥΠ.ΠΟ. που θα στηρίζει όλες τις περιφερειακές υπηρεσίες του και τους εποπτευόμενους οργανισμούς, για την ανταλλαγή των πολιτιστικών δεδομένων και πληροφοριών.

1.2. Τα βασικά στάδια αξιοποίησης των πολιτιστικών πόρων

Από τις πλέον θεμελιώδεις προϋποθέσεις για την υλοποίηση αποτελεσματικής αναπτυξιακής πολιτιστικής πολιτικής είναι η ύπαρξη ⁴ προγραμματισμού. Αυτός θα επιτρέψει να αξιοποιηθούν οι πόροι του πολιτισμικού κεφαλαίου στο οποίο, με έναν ευρύ ορισμό της έννοιας του, θα μπορούσαμε να εντάξουμε:

- ο την πολιτιστική κληρονομιά
- ο την παράδοση
- ο το φυσικό περιβάλλον
- ο το ανθρώπινο δυναμικό ως φορέα δημιουργικότητας αλλά και ως αποδέκτη και συμμετέχοντα στη διαδικασία της πολιτιστικής παραγωγής (καλλιτέχνες ή /και άλλες δημιουργικές ομάδες/άτομα)
- ο τα αγαθά της πολιτιστικής δημιουργίας και παραγωγής (σύγχρονα πολιτιστικά αγαθά), υλικά ή άυλα/πνευματικά.

II. Αξιοποίηση πολιτιστικών πόρων και πολιτιστική πολιτική

II.1. Η 'χάραξη της πολιτιστικής πολιτικής' και η μετουσίωση της σε πρόγραμμα: μια υπόθεση όχι και τόσο εύκολη.

Η χάραξη της πολιτιστικής πολιτικής σε τοπικό ή μη επίπεδο δεν είναι εργασία που μπορεί να στηριχτεί μόνο στην εμπειρία των ενασχολούμενων με αυτή, στη συλλογή διάσπαρτων ιδεών ή και στο 'μεράκι' ολίγων ανθρώπων-κάτι που στον πολιτιστικό τομέα συνηθίζεται ευρύτατα. Χρειάζεται επίπονη και συντονισμένη προσπάθεια όλων των εμπλεκόμενων ατόμων και φορέων και, κυρίως, εφαρμογή ορθολογικής πορείας των εργασιών, ώστε να καταλήξουν σε ένα ποιοτικό αποτέλεσμα. Η ροή εργασιών πρέπει να περιλαμβάνει:

-σχεδιασμό (τοπικού χαρακτήρα) της πολιτικής του πολιτιστικού τομέα (καθορισμός των αξόνων)

-κατάρτιση του κύριου προγράμματος και των επιμέρους προγραμμάτων. Για τη χάραξη της γενικότερης πολιτικής -καθορισμός αξόνων και προτεραιοτήτων, ώστε να διασφαλίζεται κατά το δυνατόν η αποτελεσματικότητα και να εξευρίσκονται λύσεις κατάλληλες για την πολιτικά εξαιρετικά 'ευαίσθητη' περιοχή της Μαγνησίας που δεν επιδέχεται 'τυχαίες λύσεις', όσο καλοπροαίρετες και αν είναι-, θεωρούμε απαραίτητη την εκπόνηση μιας έρευνας/μελέτης που θα μπορούσε να περιλαμβάνει:

-συστηματική καταγραφή των μέσων άσκησης της πολιτιστικής πολιτικής

- αποτύπωση της κουλτούρας του πληθυσμού σε συνδυασμό με τις πληθυσμιακές ομάδες

-διερεύνηση των τάσεων (δείκτες) σε τομείς που επηρεάζουν ή σχετίζονται άμεσα με την πολιτιστική ανάπτυξη.

Από μια πρώτη προσέγγιση του περιεχομένου των λαϊκών δρωμένων, θα μπορούσαμε να παραθέσουμε κάποιους προβληματισμούς που αποδεικνύουν ότι τα πράγματα δεν είναι τόσο απλά όσο, ίσως, φαίνονται με μια πρώτη ματιά:

-η αξιοποίηση της πολιτιστικής δημιουργίας θα περιοριστεί μόνο στο τοπικό επίπεδο ή η πόλη του Βόλου θα αποτελέσει πανελλήνιο κέντρο για την καλλιέργειά τους;

-πόσοι και ποιοι από τους πολιτιστικούς πόρους της περιοχής θα συνδέσουν την αξιοποίησή τους με τον ίδιο τον πολιτισμό

-υπάρχουν τα εξειδικευμένα πολιτιστικά στελέχη που θα ασχοληθούν με το αντικείμενο;

-τι είδους επενδύσεις πρέπει να γίνουν, ώστε να δημιουργηθούν οι κατάλληλες υποδομές -π.χ. ηλεκτρονικός εξοπλισμός, κτίρια κ.ά. απαραίτητες για την εν λόγω αναπτυξιακή πορεία;

Είμαστε, λοιπόν, αντιμέτωποι με εναλλακτικές δυνατότητες αξιοποίησης και με πληθώρα εργασιών που πρέπει πρώτα απ' όλα να βρουν τη σειρά τους (**καθορισμός προτεραιοτήτων**). Για το σχεδιασμό-προγραμματισμό, που θα περιλαμβάνει τους σκοπούς, τους στόχους, τις προτεραιότητες και τους τρόπους επίτευξής τους, η έως τώρα εμπειρική προσέγγιση προτείνει ένα προκαταρκτικό στάδιο εργασίας.

Η ροή εργασίας⁶ που θα προτείνουμε, στο συγκεκριμένο επίπεδο της αξιοποίησης της πολιτιστικής δημιουργίας, περιλαμβάνει τα ακόλουθα στάδια:

προκαταρκτικό στάδιο: σχεδιασμός – προγραμματισμός

-δημιουργία think-tank (εμπειρογνομόνων)

-καταγραφή/αξιολόγηση/ταξινόμηση του πολιτιστικού πόρου «πολιτιστική δημιουργία»

-γνώση του περιβάλλοντος, δηλαδή καταγραφή των τάσεων σε επιμέρους τομείς, όπως η οικονομία, κοινωνία κ.ά., σε διάσταση παρελθόντος, παρόντος και μέλλοντος (προβλέψεις)

-επικοινωνία και ενημέρωση των τοπικών φορέων άσκησης πολιτιστικής πολιτικής και δράσης, ώστε στο μελλοντικό πρόγραμμα να διασφαλίζονται:

α. η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη και ενεργητικότερη συμμετοχή των τοπικών παραγωγικών δυνάμεων

β. η ισορροπία μεταξύ πολλαπλών τοπικών ή μη συμφερόντων

-πρώτη εκτίμηση των αδυναμιών και προβλημάτων

-καθορισμός αξόνων της πολιτιστικής πολιτικής για τα λαϊκά δρώμενα και σύνδεση τους με την κρατική πολιτική του πολιτιστικού τομέα

πρώτο στάδιο: προσδιορισμός των σκοπών (αποσαφήνιση)

δεύτερο στάδιο: εργασίες για τη διασφάλιση της συναίνεσης των εμπλεκόμενων φορέων ως προς τις γενικές κατευθύνσεις της πολιτικής

τρίτο στάδιο: περιγραφή των εναλλακτικών δυνατοτήτων αξιοποίησης του πολιτιστικού πόρου, που πηγάζουν από τη μελέτη των σχετικών δεδομένων

τέταρτο στάδιο: αξιολόγηση των παραπάνω δυνατοτήτων' ανάλυση ωφελειών/κόστους κατά περίπτωση

πέμπτο στάδιο: τελική επιλογή μεταξύ των εναλλακτικών λύσεων' στόχοι και επιμέρους εργασίες

έκτο στάδιο: λήψη αποφάσεων, κατάρτιση βασικού προγράμματος και παράγωγων προγραμμάτων' παράλληλη κατάρτιση προϋπολογισμού. Στην τελική του μορφή, το πρόγραμμα περιλαμβάνει και τα βήματα για την επίτευξη των σκοπών, δηλαδή τους στόχους σε συνδυασμό με το χρόνο, τους ανθρώπινους και τους οικονομικούς πόρους.

Π.2. Πολιτιστική πολιτική και τοπική αυτοδιοίκηση

Από τη μελέτη του θεσμικού πλαισίου αλλά και την προηγούμενη προσωπική μας εμπειρία⁷ προκύπτει ότι τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) στην άσκηση της πολιτιστικής τους πολιτικής εντάσσονται στις επόμενες πέντε κατηγορίες:

-θεσμικά

-οικονομικά

-πολιτικά-κοινωνικά

-διοικητικά

-τεχνικά.

Είναι γνωστό ότι το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο δεν αποτελεί ίσως το καταλληλότερο αναπτυξιακό μέσον για τους τοπικούς φορείς. Ωστόσο, αφότου τέθηκε σε ισχύ το ΠΔ 323/1989, δόθηκε και στους ΟΤΑ η δυνατότητα χάραξης πολιτιστικής πολιτικής, κατά το πνευμάτων 'συντρεχουσών' αρμοδιοτήτων, που ισχύουν παράλληλα με τις 'κατά αποκλειστικότητα'. Ειδικότερα, **οι ΟΤΑ**, σύμφωνα με το προαναφερόμενο διάταγμα, έχουν τη δυνατότητα:

-να ιδρύουν πνευματικά κέντρα

-να αναπαλαιώνουν παραδοσιακά ή ιστορικά κτίρια ενόψει της πολιτιστικής τους αξιοποίησης

-να επιβλέπουν τη λειτουργία των αρχαιολογικών και των ιστορικών χώρων της περιοχής τους

-να προωθούν πολιτιστικές δραστηριότητες ψυχαγωγικού, αθλητικού ή εκπαιδευτικού χαρακτήρα, με την παράλληλη ίδρυση κέντρων μουσικής, χορού, ζωγραφικής, λαϊκής τέχνης κ.ά.

Εκτός από τις προαναφερόμενες συντρέχουσες αρμοδιότητες, οι ΟΤΑ, είτε μετά από την έκδοση ΠΔ είτε με τη σύναψη προγραμματικών συμβάσεων (άρθρο 28, ΠΔ 323/89), **μπορούν να ασκήσουν οποιαδήποτε αρμοδιότητα τους ανατεθεί**. Έτσι, προκειμένου να υλοποιήσουν τους στόχους τους μέσω του νέου θεσμικού πλαισίου, μπορούν να διευρύνουν τα μέσα άσκησης της πολιτικής τους με τους φορείς που έχουν τη δυνατότητα να συστήσουν, κατά τις διατάξεις του ΠΔ 323/89 των τροποποιημένων Αναπτυξιακών Νόμων 2190/1920 και των Ν. 1892/90 και 1943/1991. Στους φορείς αυτούς εντάσσονται και ΝΠΔ κοινωφελούς σκοπού, που εκφράζουν την επιχειρησιακή δραστηριότητα των ΟΤΑ, όπως είναι οι αμιγείς επιχειρήσεις, οι αμιγείς διαδημοτικές ή διακοινοτικές επιχειρήσεις κ.ά.

Μερικά από τα **προβλήματα** που εμφανίζονται κατά την άσκηση της πολιτιστικής δραστηριότητας των ΟΤΑ είναι:

-η έλλειψη επαρκών οικονομικών πόρων

-η ανεπαρκής κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού

-η έλλειψη κτιριακής και άλλης λειτουργικής υποδομής (Η/Υ, δίκτυα κλπ.)

-η έλλειψη επικοινωνιακών δικτύων για ενημέρωση, ανταλλαγή απόψεων και προώθηση/δημοσιοποίηση των παραγόμενων πολιτιστικών αγαθών.

Επομένως, για την άσκηση οποιασδήποτε πολιτικής σε τοπικό επίπεδο, τα παραπάνω προβλήματα θεωρούνται προς το παρόν δεδομένα. Η σοβαρή αντιμετώπιση τους δεν εκλαμβάνεται ως τροχοπέδη της αναπτυξιακής πορείας αλλά ως προσπάθεια εξεύρεσης των σχημάτων εκείνων που θα έχουν διαχρονική αντοχή και θα συντελέσουν στην επίλυση των προβλημάτων.

11.3. Η πολιτιστική πολιτική ως μοχλός ανάπτυξης της πόλης

Η εσωτερική και εξωτερική μετανάστευση αποστέρησε την ελληνική επαρχία από το ανθρώπινο δυναμικό της -κυρίως τις παραγωγικές ηλικίες. Τη δημογραφική απίσχναση ακολούθησαν η **αναπτυξιακή στασιμότητα και η πολιτειακή εγκατάλειψη**, εκτός ίσως από τις προεκλογικές περιόδους οπότε, για λόγους σύναψης κάθε είδους πελατειακών συμφώνων, εκδηλώνεται το ενδιαφέρον διαφόρων πολιτικών, οι οποίοι όμως βρίσκονται συνήθως σε αδυναμία να υλοποιήσουν τις προεκλογικές τους υποσχέσεις. Στη συνέχεια, η γιγάντωση των πόλεων άλλαξε την εικόνα του κοινωνικού γίνεσθαι: οι σημαντικότερες αλλαγές παρατηρήθηκαν στην οικογένεια, στην εργασία, στην καταναλωτική συμπεριφορά, στις αξίες, στη διάθεση του χρόνου, στις διαπροσωπικές σχέσεις και στην επικοινωνία —με τη σταδιακή εξάπλωση και, τέλος, την επικράτηση των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης.

Θα χαρακτηρίζαμε **'βασανιστικά αποπνικτική'** την ομοιογένεια με την οποία αναπτύσσονται οι σύγχρονες μεγαλουπόλεις σε όλο τον κόσμο, συγκροτώντας αυτό που αποκαλείται **'μαζικός πολιτισμός'**, με πρωταγωνιστικό το ρόλο των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης.

Μια τέτοια ομοιομορφία θέτει αναπόφευκτα προβληματισμούς. Η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη, τυλιγμένες στη σκόνη και την 'αίγλη' του 'μεγάλου αστικού κέντρου', δεν έχουν ξεφύγει από μια τέτοια εξέλιξη. Η παρατήρηση του φαινομένου ίσως σε πολλούς από εμάς προκαλεί συναισθήματα αδιεξόδου και απαισιοδοξίας, ιδίως σε συνδυασμό με σκέψεις γύρω από την κατευθυνόμενη εξάρτηση⁸-που ενδυναμώνεται μέσω της 'ξενόφερτης' ανάπτυξης- και τον πολιτιστικό ιμπεριαλισμό⁹. Αυτό, βέβαια, δεν σημαίνει πως έχουν εξαντληθεί τα περιθώρια αντίδρασης, όπου και όπου χρειάζεται, θα έλεγα πως αυτή είναι μια επόμενη φάση, της οποίας ορισμένα στοιχεία έχουν ήδη διαφανεί.

Από την ισοπεδωτική αυτή ομοιογένεια του μαζικού πολιτισμού δείχνουν να διαφεύγουν, προς το παρόν, οι μικρές πόλεις και κοινότητες, τουλάχιστον έως ότου μεταβληθούν και αυτές σε απλό στίγμα οικογενειακής καταγωγής ή σε θέρετρα διακοπών. Σε αυτές διατηρούνται ακόμα ψήγματα της παράδοσης και κάποια αυθεντικότητα στη δημιουργία αγαθών, που το γύρισμα του αιώνα ετοιμάζεται να τα εξαλείψει, απλά γιατί οι άνθρωποι που κατέχουν την τέχνη 'από πάππου προς πάππου πεθαίνουν, ενώ ελάχιστοι ενδιαφέρονται να καταγράψουν την τέχνη όσο αυτή είναι ακόμη 'εν ζωή'. Από τα παραπάνω αναδεικνύεται η σπουδαιότητα του ρόλου των τοπικών φορέων, και ειδικότερα της τοπικής αυτοδιοίκησης, στην τοπική αναπτυξιακή διαδικασία. Η διατήρηση και καλλιέργεια -ή μη- παραδοσιακών ή άλλων στοιχείων είναι πολιτικές αποφάσεις και ευθύνες, που βαρύνουν πρώτα απ' όλους τους τοπικούς φορείς εξουσίας, τους αρμόδιους για τη χάραξη της τοπικής πολιτιστικής και κοινωνικής πολιτικής ή, ακόμα, για την ευαισθητοποίηση της κεντρικής εξουσίας. Βέβαια, για να ανταποκριθούν αποτελεσματικά ο' αυτόν τους το ρόλο, οι τοπικοί φορείς χρειάζονται επαρκή μέσα: για παράδειγμα, κατάλληλα καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό και ένα θεσμικό πλαίσιο που θα ενδυναμώνει τις προσπάθειες και θα δημιουργεί ένα σύστημα εξεύρεσης οικονομικών πόρων από πολλές πηγές σε εθνικό ή ευρωπαϊκό επίπεδο (δευτεροβάθμια αυτοδιοίκηση, περιφέρειες, υπουργεία, επιχειρήσεις), ενώ συγχρόνως θα αμβλύνει τη διαμάχη με τους κεντρικούς φορείς εξουσίας και λήψης αποφάσεων.

Άλλωστε, η οδός 'των πολιτιστικών δραστηριοτήτων' μπορεί να αποδειχθεί ισχυρό μέσο για την ανάπτυξη της πόλης: είτε προς την κατεύθυνση της αμβλύνσης των αντιθέσεων μεταξύ των μειονοτικών ομάδων και της πλειοψηφίας (π.χ. Δήμος Νέας Ιωνίας/τσιγγάνοι, κ.ά.), είτε προς την κατεύθυνση της δημιουργίας ενός πολιτιστικά ελκυστικού περιβάλλοντος, αξιοποιήσιμου στο πλαίσιο του πολιτιστικού τουρισμού (π.χ. Πήλιο, Βόρειες Σποράδες), ή, τέλος, μιας αποτελεσματικότερης προσέγγισης πληθυσμού-στόχων κοινωνικής πολιτικής (παιδιά: κέντρα δημιουργικής απασχόλησης, παιδικά μουσεία, παιδικά εργαστήρια κ.ά., ή ηλικιωμένοι: ΚΑΠΗ).

Η **αποτελεσματικότητα** της πολιτιστικής πολιτικής, όπως αποδεικνύεται και από τη διεθνή εμπειρία, εξαρτάται από πολλούς **παράγοντες**. Ένας απ' αυτούς είναι και το κατά πόσο θα επιτευχθεί η σύνδεση της με την τοπική παραγωγή, τις τοπικές πολιτιστικές βιομηχανίες,¹⁰ ενώ παράλληλα θα εξασφαλιστεί η όσο το δυνατόν 'θερμότερη' συμμετοχή των κατοίκων. Τούτο το τελευταίο συνδέεται με τις αρχές της πολιτιστικής δημοκρατίας (cultural democracy: διακυβερνητική διάσκεψη του Ελσίνκι, 1972), όπου η διαδικασία συμμετοχής στα πολιτιστικά δρώμενα έχει μεγαλύτερη σημασία από τα αποτελέσματα, χωρίς αυτό να σημαίνει πως δεν πρέπει κανείς να σκοπεύει και στην ποιότητα.

Η πολιτιστική δημοκρατία, όταν δεν διολισθαίνει σε πολιτιστικό λαϊκισμό, μπορεί να αποτρέψει:

-ακρότητες εθνοκεντρισμού, με την έννοια της απομόνωσης του 'ξένου' ή του 'μη όμοιου' από την πλειοψηφία της τοπικής κοινωνίας

-παθητική κατανάλωση πολιτιστικών μηνυμάτων, όπως αυτά 'σερβίρονται' από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

-ελιτίστικη ανάπτυξη του τοπικού πολιτισμού

-φαινόμενα απομονωτισμού σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο, με την ενδυνάμωση των ανθρώπινων σχέσεων και της δημιουργικότητας των ατόμων και ομάδων.

Τέτοιες παρεμβάσεις αναζωογόνησης του φυσικού, οικονομικού, κοινωνικού και πολιτιστικού ιστού των πόλεων με εργαλείο την πολιτιστική πολιτική, θα αναφερθούν συνοπτικά στη συνέχεια.

III. Η πολιτιστική πολιτική σε τοπικό επίπεδο: συνοπτική αναφορά στη ευρωπαϊκή εμπειρία

III.1. Γλασκόβη

Η πόλη της Γλασκόβης, ¹¹ στη δεκαετία του '70, είχε φθάσει σε τέτοια παρακμή, ώστε οποιαδήποτε αναπτυξιακή παρέμβαση αποτύχαινε. Η κατάσταση παρομοιάστηκε με δέντρο ούπας, που δεν αφήνει κανένα ζωντανό οργανισμό να αναπτυχθεί κάτω από τα φυλλώματά του. Η κυριότερη αιτία αυτής της παρακμής ήταν η βιομηχανική κρίση, στη διάρκεια της οποίας αχρηστεύθηκαν πολλές βιομηχανικές μονάδες και χιλιάδες βιομηχανικοί εργάτες απόμειναν άνεργοι.

Οι άξονες της πολιτιστικής πολιτικής, που χαρακτήριζε με σκοπό την αναζωογόνηση της πόλης, στόχευαν στη βελτίωση της εξωτερικής εικόνας της με την ανάπτυξη ποιοτικών πολιτιστικών δραστηριοτήτων και τη δημιουργία ελκυστικής υποδομής' παράλληλα, η όλη δράση διασυνδέθηκε με το δυναμικό κλάδο του πολιτιστικού τουρισμού.

Οι στόχοι, επιτυχημένα συνδυασμένοι με τα διαθέσιμα μέσα σ' έναν αυστηρό, προγραμματισμό, περιελάμβαναν:

-ανάπλαση της πόλης και αναβάθμιση του φυσικού και οικοδομικού περιβάλλοντος, ώστε να μοιάζει με 'σκηνικό θεάτρου

-αναμόρφωση των εγκαταλειμμένων βιομηχανικών κτιρίων και μετατροπή τους σε αίθουσες εκθέσεων, εργαστηρίων, συναυλιών, θεάτρων κ.ά.

-ενθάρρυνση της συμμετοχής του κόσμου και κατάρτιση του σε εναλλακτικές δυνατότητες απασχόλησης μέσω του πολιτισμού.

Η καθιέρωση συνεπούς ετήσιου πολιτιστικού προγράμματος, η κατάρτιση και εφαρμογή επιτυχημένων επιμέρους σχεδίων που λειτούργησαν και ως διαφήμιση για την προσέλκυση επισκεπτών, όπως το Glasgow's Miles Better, η σύνδεση όλων των εστιακών σημείων παρέμβασης με τις πολιτιστικές βιομηχανίες, έφεραν την πόλη της Γλασκόβης στη θέση του νικητή για την υποψηφιότητα της Ευρωπαϊκής Πόλης Πολιτισμού, το 1990. Τη χρονιά εκείνη πραγματοποιήθηκαν στην πόλη 3.000 εκδηλώσεις, με 10.000 χωριστές παραστάσεις, προσελκύοντας κοινό της τάξης των 9.000.000. ¹²

Έκθεση του PSI, δημοσιευμένη το 1988, αναφέρει πως ο πολιτισμός στη Γλασκόβη **είχε γίνει μία 'βιομηχανία' με τζίρο 204.000.000 λίρες**, απασχολώντας το 2,25% του τοπικού εργατικού δυναμικού. Η επακόλουθη ανάπτυξη του τουρισμού δημιούργησε 400 νέες θέσεις εργασίας.

III.2. Ρότερνταμ

Το Ρότερνταμ παρουσίαζε στο τέλος της δεκαετίας του '70 μια θλιβερή εικόνα: υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος, κακοσμία του λιμανιού από τα πετροχημικά απόβλητα των εργοστασίων και μετατροπή των δημόσιων χώρων σε ένα είδος βιομηχανικού σκουπιδότοπου, ιδίως στην περιοχή του λιμανιού.

Η πολιτιστική πολιτική, με απώτερο στόχο την αναμόρφωση της πόλης και την αναβάθμιση των δημόσιων χώρων, ακολούθησε τους εξής άξονες:

-βελτίωση του φυσικού περιβάλλοντος

-'νοικοκύρεμα' των δημόσιων χώρων και μετατροπή τους σε πολιτιστικό πάρκο, ανοικτό σε όσους ήθελαν να συμμετάσχουν στα πολιτιστικά του δρώμενα.

Οι επιμέρους στόχοι των προγραμμάτων, που εφαρμόστηκαν με συνέπεια, ήταν η αναζήτηση της ποιότητας σε όλα τα επίπεδα, η προσέλκυση δημιουργών και φορέων, η ενθάρρυνση της συμμετοχής των πολιτών, καθώς και η ανάδειξη της 'ξεχασμένης' τοπικής κουλτούρας, που ανασύρθηκε γι' αυτό το σκοπό από σκονισμένες σοφίτες και μπαούλα.

Το 1988, εφαρμόστηκε με επιτυχία το πρόγραμμα 'Ρότερνταμ: η πόλη μια σκηνή'. Η πρωτοτυπία αυτής της πολυσύνθετης εκδήλωσης έγκειτο στο γεγονός ότι δρώμενα, ο κινηματογράφος, το θεατρικό φεστιβάλ, η λεωφόρος των χαμένων ονείρων κ.ά. οργανώθηκαν υπαίθρια, στους δημόσιους χώρους της πόλης, ενδυναμώνοντας έτσι τη συμμετοχή του κοινού.

Η εφαρμογή της παραπάνω πολιτικής πέτυχε να δώσει νέο πρόσωπο στην πόλη και να αναβαθμίσει το επίπεδο ζωής για τους κατοίκους της.

TV.2. Συμπεράσματα και προτάσεις Σύμφωνα με τα όσα ήδη εκθέσαμε, προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

α. για τη **διαμόρφωση των αξόνων της πολιτιστικής πολιτικής** χρειάζεται να προηγηθούν έρευνες και μελέτες του ευρύτερου κοινωνικού, πολιτικού, οικονομικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος

β. δίνεται μεγάλη σημασία όχι μόνο στην απλή συναίνεση του ντόπιου πληθυσμού αλλά και στην **ποικίλη ενεργή συμμετοχή του στα πολιτιστικά δρώμενα**

γ. οι σύγχρονες πολιτιστικές πολιτικές, εφόσον ακολουθήσουν τις γενικά αποδεκτές αρχές ενός δημοκρατικού σχεδιασμού -προγραμματισμού, διαμορφώνουν θετικά το προφίλ της πόλης στην οποία εφαρμόζονται, ενώ παράλληλα προσελκύουν επισκέπτες

δ. βασική προϋπόθεση για αποτελεσματική ανάπτυξη είναι η κατάρτιση σχεδίου-προγράμματος που θα εφαρμοστεί με όσο το δυνατόν μικρότερες αποκλίσεις

ε. δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού, που περιλαμβάνει τα πολιτιστικά στελέχη όχι μόνο του δήμου αλλά και όλων των εμπλεκόμενων φορέων στην υλοποίηση του προγράμματος.

Με βάση τον προβληματισμό που προηγήθηκε, θα προτείνουμε:

-κατάρτιση 'πολιτιστικού χάρτη' του Νομού Μαγνησίας

-καταγραφή/ταξινόμηση/μελέτη των πολιτιστικών πόρων

-μελέτη του ευρύτερου περιβάλλοντος της περιοχής

-μελέτη του τρόπου αξιοποίησης των πόρων.

Στη συνέχεια, ας μου επιτραπεί να καταθέσω, στο πλαίσιο μιας γενικότερης προβληματικής, τις παρακάτω **προτάσεις**:

α. σύσταση συντονιστικού φορέα για την αξιοποίηση των πολιτιστικών δρωμένων

β. δημιουργία Ευρωπαϊκού Κέντρου Μελέτης που:

-θα δημιουργήσει, με τη βοήθεια ηλεκτρονικής υποστήριξης, τράπεζα δεδομένων για τον πολιτισμό σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο

-θα συνδεθεί με αντίστοιχα κέντρα στην Ελλάδα και το εξωτερικό, εντασσόμενο σε κοινοτικά προγράμματα προώθησης δικτύων

-θα έχει την επιστημονική επίβλεψη των δραστηριοτήτων που αφορούν την αξιοποίηση των πολιτιστικών δρωμένων από τους δήμους

-θα είναι υπεύθυνο για τη δημιουργία '**κώδικα αρχών**' για την αξιοποίηση του πολιτιστικού πόρου

γ. δημιουργία 'πολιτιστικού πάρκου', στο οποίο θα ενταχθούν:

- αντιπροσωπείες πολιτιστικών φορέων

-συνεδριακό κέντρο (για επιστημονικές συναντήσεις και παράλληλη ανάπτυξη του εκπαιδευτικού και συνεδριακού τουρισμού).

Τέλος, η όλη προσπάθεια είναι δυνατόν να ενταχθεί σε προγράμματα πολιτιστικού τουρισμού με τη χάραξη αντίστοιχων πολιτιστικών δρομολογίων.

Η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, της οποίας οι βασικοί συντελεστές συνδέθηκαν ιστορικά με τις οικονομικές και εμπορικές δραστηριότητες, καλείται λοιπόν να προχωρήσει περαιτέρω σε διευρυμένη βάση η οποία μπορεί να εξασφαλίσει τη μεγαλύτερη συμμετοχή των πολιτών και να ενισχύσει το συναίσθημα ότι ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σεβόμενοι την πολυμορφία των παραδόσεων και των εθνικών και περιφερειακών πολιτισμών που την απαρτίζουν.

3) Οι όροι παρέμβασης της Κοινότητας

Πρόκειται για την ενθάρρυνση της ευρωπαϊκής συνεργασίας στους τομείς παρέμβασης που δηλώνονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 151 και εάν είναι απαραίτητο στην υποστήριξη και συμπλήρωση της δράσης των κρατών μελών .

Κύριο μέσο κοινοτικής δράσης υπέρ του πολιτισμού είναι το χρηματοδοτικό μέσο που ονομάζεται «Πρόγραμμα πολιτισμός 2000» και το οποίο επιτρέπει:

- την ανάπτυξη δράσεων ευρωπαϊκής πολιτιστικής συνεργασίας ad hoc
- τη στήριξη πολυετών σχεδίων ευρείας συνεργασίας με τη μορφή δικτύων και εταιρικών σχέσεων μεταξύ των διαφόρων παραγόντων του πολιτιστικού κόσμου·
- την υποστήριξη συμβολικών πολιτιστικών πρωτοβουλιών.

Κάθε πόλη και κάθε χώρα που αναλαμβάνει την διοργάνωση του μεγαλύτερου αθλητικού γεγονότος του κόσμου, των **Ολυμπιακών Αγώνων**, δικαιούται και οφείλει να αναδείξει την πολιτιστική της φυσιογνωμία. Τις καλύτερες και γνησιότερες όψεις του εαυτού της.

Για την «Αθήνα 2004», για την «Ελλάδα 2004» αυτό δεν αρκεί. Εδώ μιλάει η Ιστορία, με τη μορφή όμως μιας σύγχρονης, δυναμικής, ευρωπαϊκής χώρας που συμμετέχει ανταγωνιστικά και ενεργά στο διεθνές γίγνεσθαι ενώ λειτουργεί ταυτόχρονα ως θεματοφύλακας ενός πολιτισμού με ιδιαίτερη ιστορικά θέση στο παγκόσμιο πολιτιστικό απόθεμα. **Η Ελλάδα είναι συνώνυμη με τον Πολιτισμό και την Ιστορία** επειδή όλα αυτά είναι ζωντανά μέσα στους τόπους και τα τοπία, τους ανθρώπους, την καθημερινή ζωή μιας σύγχρονης χώρας που μετέχει στην ψηφιακή εποχή.

Στο πλαίσιο αυτό η Ελλάδα ως «Επικράτεια Πολιτισμού» μετέχει πάσει δυνάμει στην Πολιτιστική Ολυμπιάδα. Η «Επικράτεια Πολιτισμού» συγκροτείται και λειτουργεί μέσα από την συνεργασία του Υπουργείου Πολιτισμού με την τοπική αυτοδιοίκηση, με όλους του δημόσιους και ιδιωτικούς πολιτιστικούς οργανισμούς, όλους τους δημιουργούς και όλους τους φορείς του πολιτιστικού εθελοντισμού, της ερασιτεχνικής δημιουργίας και του λαϊκού πολιτισμού. Η «Επικράτεια Πολιτισμού» συνιστά την ελληνική εθνική συμμετοχή στην Πολιτιστική Ολυμπιάδα.

Υπάρχουν **διαδικασίες ευγενικής άμιλλας μεταξύ νέων δημιουργών ή νέων επιστημόνων.**

Ενιαίο Πληροφοριακό Πολιτιστικό Δίκτυο του Υπουργείου Πολιτισμού συνιστά τη βάση για μια **άλλη σχέση του πολίτη με το πολιτιστικό γίγνεσθαι**. Για μια νέα εξοικείωση με τον πολιτισμό. Για το άνοιγμα των πολιτιστικών χώρων και των πολιτιστικών εκδηλώσεων στο ευρύ κοινό όλων των ηλικιών σε κάθε Ελληνίδα και σε κάθε Έλληνα, στα σχολεία, στα ΚΑΠΗ, στους εργαζόμενους μέσα από το θεσμό των **ανοικτών παραστάσεων, των ανοικτών συναυλιών, των ανοικτών εκθέσεων.**

Με το κριτήριο αυτό θα κατανέμονται στο μεγαλύτερό τους μέρος και οι επιχορηγήσεις του ΥΠΠΟ, σε συνδυασμό με το κριτήριο της δημιουργίας νέων θέσεων απασχόλησης στον πολιτιστικό τομέα.

- Για την Ευρωπαϊκή Ένωση, το πρώτο πρόγραμμα-πλαίσιο (2000-2004) υπέρ του πολιτισμού είναι η ευκαιρία να υιοθετηθεί μια νέα προσέγγιση στην πολιτιστική δράση της Κοινότητας που θα της επιτρέψει να αντιμετωπίσει τις σημερινές προκλήσεις και να ανταποκριθεί στις προσδοκίες τόσο των ευρωπαίων πολιτών όσο και των πολιτιστικών παραγόντων της. Ειδικές ενέργειες, καινοτόμοι και/ή πειραματικές, στις οποίες εμπλέκονται παράγοντες από τουλάχιστον τρία κράτη μέλη. Αυτές οι ενέργειες αποβλέπουν ιδιαίτερα στην ανάδειξη και την ανάπτυξη νέων μορφών πολιτιστικής έκφρασης, στη βελτίωση της πρόσβασης στον πολιτισμό, ιδίως των νέων και των μη ευνοημένων προσώπων καθώς και στην απευθείας μετάδοση πολιτιστικών εκδηλώσεων χάρη στις νέες τεχνολογίες της κοινωνίας της πληροφορίας.
- Ενέργειες που εντάσσονται σε δομημένες και πολυετείς συμφωνίες πολιτιστικής συνεργασίας. Αυτές οι συμφωνίες που επιτυγχάνονται μεταξύ πολιτιστικών παραγόντων από το μεγαλύτερο δυνατό αριθμό κρατών μελών, αποβλέπουν στην πραγματοποίηση δομημένων πολιτιστικών ενεργειών με μέγιστη διάρκεια τριών ετών και οι οποίες συνεισφέρουν στην επίτευξη προκαθορισμένου στόχου πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Οι συμφωνίες συνεργασίας αφορούν είτε την εμπάθυνση ενός πολιτιστικού τομέα είτε την ενσωμάτωση πολλών πολιτιστικών τομέων.
- Ειδικές πολιτιστικές εκδηλώσεις με ευρωπαϊκή και/ή διεθνή διάσταση. Πρόκειται για εκδηλώσεις σημαντικού μεγέθους και εμβέλειας, οι οποίες συμβάλλουν στην καλύτερη συνειδητοποίηση του γεγονότος ότι όλοι οι πολίτες ανήκουν στην ίδια κοινότητα.
- Ενθάρρυνση του διαπολιτισμικού διαλόγου και των ανταλλαγών

- Ρητή αναγνώριση του πολιτισμού ως οικονομικού παράγοντα, αλλά και ως συντελεστή της κοινωνικής ένταξης και της ιδιότητας του πολίτη
- Βελτιωμένη πρόσβαση και συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή όσο το δυνατό μεγαλύτερου αριθμού πολιτών

Οριζόντια προσέγγιση. Έχει στόχο να ενθαρρύνει τη συνέργεια μεταξύ των διαφόρων πολιτιστικών τομέων και να αναπτύξει την πολιτιστική δημιουργία μέσω της προαγωγής διατομεακών δραστηριοτήτων που αφορούν πολλούς πολιτιστικούς τομείς ιδίως των σχετικών με την εκπαίδευση, τη νεολαία, την επαγγελματική εκπαίδευση, την απασχόληση κ.λπ.).

Ο πολιτισμός ενέχει σημαντική εγγενή αξία για όλους τους λαούς της Ευρώπης, αποτελεί καθοριστικό στοιχείο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και συμβάλλει στην επιβεβαίωση και τη ζωτικότητα του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου καθώς και στην ακτινοβολία της Κοινότητας σε διεθνή κλίμακα.

1. επαναλαμβάνει την πεποίθησή του ότι μια ευρωπαϊκή πολιτική ενημέρωσης και επικοινωνίας η οποία θα βασίζεται στις αρχές της πολυφωνίας, της εξωστρέφειας και της ποικιλομορφίας θα έπειθε την κοινή γνώμη – και ιδίως τους νέους – για τα οφέλη της ευρωπαϊκής συνεργασίας στο πλαίσιο της ΕΕ· εξακολουθεί να πιστεύει ότι η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και των υποψηφίων χωρών στον τομέα της πολιτικής ενημέρωσης θα συνέβαλε στη διασφάλιση της επιτυχίας των μελλοντικών διευρύνσεων· καλεί, επιπλέον, την Επιτροπή να προτείνει ένα πολυετές πρόγραμμα ενημέρωσης·

2.1 ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΓΕΝΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΡΓΩΝ

Δομημένο με στόχο την υποστήριξη της αποτελεσματικότητας

Τα δομικά στοιχεία του σχεδίου πρέπει να αφορούν σε στόχους και όχι στις διαδικασίες που απαιτούνται για την επίτευξή τους. Με τον τρόπο αυτό η εφαρμογή του σχεδίου υποστηρίζει την αποτελεσματικότητα.

Σαφές ως προς τους στόχους

Η σαφήνεια στην καταγραφή των στόχων είναι απαραίτητη για την αποφυγή προβλημάτων τόσο σε ότι αφορά το τελικό αποτέλεσμα όσο και ειδικότερα στον τρόπο με τον οποίο συνδέονται τα προγράμματα μεταξύ τους.

Φιλικό & κατανοητό στους χρήστες

Το σχέδιο θα χρησιμοποιηθεί από το σύνολο των εμπλεκόμενων στην προσπάθεια διοργάνωσης των αγώνων. Είναι κατά συνέπεια σημαντικό, το περιεχόμενο και οι αρχές ανάπτυξής του να είναι σαφείς σε όλους.

Με δυνατότητα ελέγχου σε πολλά επίπεδα

Το σχέδιο θα παρακολουθείται σε πολλά επίπεδα. Για το λόγο αυτό θα πρέπει αφ' ενός να επιτρέπει τον έλεγχο των έργων σε επίπεδο εποπτικών οργάνων και αφ' ετέρου να μπορεί να ενσωματώσει τον επιθυμητό βαθμό λεπτομέρειας που θα επιτρέπει έλεγχο των ενεργειών και στο επίπεδο των εκτελεστικών οργανωτικών μονάδων.

Υποστηρικτικό της ανάπτυξης ατομικής ευθύνης για την υλοποίηση των επιμέρους τμημάτων του

Το σχέδιο θα επιτρέπει την ενσωμάτωση της εμπειρίας του υπευθύνου της εκτέλεσης ενός έργου, αυξάνοντας με αυτό τον τρόπο την «αίσθηση ιδιοκτησίας» που έχει γι' αυτό και τη δέσμευσή του να το φέρει σε πέρας.

2.2 ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΑΓΩΝΩΝ

Εφαρμόσιμο σε μία σειρά ανομοιογενών δραστηριοτήτων

Το φάσμα των δραστηριοτήτων που πρέπει να καλυφθούν ως μέρος της προετοιμασίας διεξαγωγής των Αγώνων αυξάνει καθημερινά και το γεγονός αυτό θα συνεχίσει καθ' όλη τη διάρκεια της προετοιμασίας. Το σχέδιο θα πρέπει να υποστηρίζει την ενσωμάτωση αυτών των γνώσεων και ικανοτήτων. Το ίδιο ισχύει και για την «εμπειρία» που θα είναι διαθέσιμη στην Επιτροπή με την έλευση εξειδικευμένων τεχνικά στελεχών σε επόμενα στάδια.

Δυναμικό

Λόγω της έκτασης του εγχειρήματος, η προετοιμασία των Ολυμπιακών Αγώνων, θα έχει αν αντιμετωπίσει σημαντικές αλλαγές στο γενικότερο περιβάλλον, οι οποίες αναπόφευκτα θα επηρεάσουν τη δομή του Σχεδίου και πιθανότατα θα απαιτήσουν τις ανάλογες προσαρμογές. Κατά συνέπεια το Σχέδιο θα πρέπει να επιδέχεται αλλαγές χωρίς να αποκλίνει από τον τελικό του στόχο.

Λεπτομέρες, σε βαθμό που δεν αποβαίνει σε βάρος της συνολικής εποπτείας

Στα περισσότερα έργα η κατανομή των δραστηριοτήτων παραμένει σχετικά σταθερή κατά τη διάρκεια εκτέλεσής τους. Αντίθετα, ο όγκος της δραστηριότητας που αφορά την προετοιμασία διεξαγωγής των αγώνων θα συνεχίσει να επεκτείνεται και να αυξάνεται. Η σημασία της δυνατότητας εστίασης της προσοχής στο τι συνιστά ουσιαστική προτεραιότητα θα μεγαλώνει σε άμεση σχέση με την αύξηση του αριθμού και του βαθμού λεπτομέρειας των υπό διαχείριση δραστηριοτήτων.

15.ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Γενική περιγραφή

Οι πολιτιστικές και εκπαιδευτικές εκδηλώσεις είναι αναπόσπαστο κομμάτι της διοργάνωσης και τέλεσης των Ολυμπιακών αγώνων, από την αρχαιότητα έως σήμερα. Η ανάδειξη της πολιτιστικής διάσταση των αγώνων είναι πρωταρχικό μέλημα και δέσμευση της Οργανωτικής επιτροπής.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει μία σειρά πολιτιστικών δραστηριοτήτων που θα πραγματοποιηθούν στα τέσσερα χρόνια της προετοιμασίας και κατά τη διάρκεια των αγώνων. Βασικοί άξονες του προγράμματος είναι:

- Η Πολιτιστική Ολυμπιάδα, που θα διοργανωθεί υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού και καλύπτει όλη την τετραετία προετοιμασίας των Αγώνων. Επίσης, εκτός από το κυρίως πρόγραμμα, η Πολιτιστική Ολυμπιάδα περιλαμβάνονται ειδικές δράσεις ή παρεμβάσεις στο Ολυμπιακό Πάρκο, η Ολυμπιακή Εκεχειρία οι εκδηλώσεις στην Αρχαία Ολυμπία καθώς και σε όλη την Ελλάδα.
- Το εκπαιδευτικό και πολιτιστικό πρόγραμμα ειδικά για νέους
- Το πολιτιστικό μέρος όλων των άλλων δράσεων των Αγώνων, όπως η συμμετοχή σε εκθέσεις και εκδηλώσεις, το πολιτιστικό πρόγραμμα στο Ολυμπιακό χωριό και στην Κατασκήνωση Νέων και οι πολιτιστικές δραστηριότητες κατά τη διάρκεια της Λαμπαδηδρομίας.

Το πρόγραμμα «Πολιτισμός και Εκπαίδευση» θα συντονίσει όλες αυτές τις εκδηλώσεις και δραστηριότητες σε συνεργασία με όλους τους εμπλεκόμενους Φορείς. Το πρόγραμμα επίσης θα σχεδιάσει και θα οργανώσει όλες τις δραστηριότητες άμεσης ευθύνης της Οργανωτικής Επιτροπής.

Κοινός στόχος όλων των ενεργειών θα είναι η δημιουργία μιας μοναδικής ατμόσφαιρας για τους Αγώνες του 2004, η εξάπλωση των ιδεωδών του Ολυμπισμού και η ανάδειξη των ισχυρών δεσμών μεταξύ αθλητισμού, πολιτισμού και γενικότερης παιδείας.

Υπο-προγράμματα

- ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
- ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΜΕ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ
- ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΔΑ
- ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
- ΕΚΘΕΣΕΙΣ, ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ & ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ
- ΑΛΛΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ